УДК 343.13:349.6

Кримінально-процесуальні ризики надрокористування та їх вплив на інвестиційний потенціал мінерально-сировинної бази України

Кулик М.С.[1, 2]*, доктор філософії у галузі права, доцент кафедри кримінального права, процесу та криміналістики, ORCID ID 0000-0003-3093-8895, solomons_mk@ukr.net;*
Бишевич Є.В.[1, 2]*, доцент кафедри кримінального права, процесу та криміналістики, solomons_ao@proton.me;*
[1]*Адвокатське об'єднання «Соломонс Солюшнс», Київ, Україна;*
[2]*Київський університет інтелектуальної власності та права, Київ, Україна*

На підставі відомостей Офісу Генерального прокурора за 2020 р. – серпень 2026 р., судової статистики за 2020–2025 рр., звітності Бюро економічної безпеки України, практики Конституційного Суду України та Верховного Суду досліджено вплив досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 191, 212, 239, 240, 240-1 Кримінального кодексу України (далі — КК України), на діяльність надрокористувачів та інвестиційну привабливість галузі. Встановлено, що з 3 525 кримінальних правопорушень за ст. 240 КК України до суду направлено лише 12 %, а частка правопорушень без процесуального результату зросла з 46 % у 2020 р. до 70 % у 2025 р.; реально позбавлено волі лише 12 із 437 засуджених, а за ст. 212 КК України щодо 96 % обвинувачених провадження закрито. Обґрунтовано, що тривалі арешти можуть перетворювати кримінальний процес на інструмент економічного примусу до відшкодування розрахункових збитків і сплати «добровільних» внесків, а арешт спеціального дозволу із забороною користування фактично зупиняє право користування надрами поза вичерпним переліком підстав ст. 57 Кодексу України про надра. Систематизовано типові порушення, податкові ризики та ознаки пов'язаності суб'єктів господарювання. Запропоновано засоби захисту з урахуванням новітньої судової практики та зміни законодавства: граничні строки арешту майна, обмеження арешту дозволу забороною відчуження, визначення робіт, дозволених під час зупинення дії дозволу.

Ключові слова: надрокористування, інвестиційна привабливість, досудове розслідування, арешт майна, ухилення від сплати податків, тиск на бізнес.

Criminal procedural risks of subsoil use and their impact on the investment potential of Ukraine's mineral resource base

Kulyk Mykhailo[1, 2]*, PhD in Law, Associate Professor at the Department of Criminal Law, Procedure and Criminalistics, ORCID ID 0000-0003-3093-8895, solomons_mk@ukr.net;*
Byshevych Yevgenii[1, 2]*, Associate Professor at the Department of Criminal Law, Procedure and Criminalistics, solomons_ao@proton.me;*
[1]*Attorneys' Association "Solomon's Solutions", Kyiv, Ukraine;*
[2]*Kyiv University of Intellectual Property and Law, Kyiv, Ukraine*

Drawing on data from the Office of the Prosecutor General (2020 – August 2026), court statistics (2020–2025), reports of the Economic Security Bureau of Ukraine and case law of the Constitutional and Supreme Courts, the paper examines how pre-trial investigations under Articles 191, 212, 239, 240 and 240-1 of the Criminal Code of Ukraine affect subsoil users and the sector's investment attractiveness. Only 12% of the 3,525 offences under Article 240 were sent to court, and the share of offences without any procedural outcome grew from 46% in 2020 to 70% in 2025; only 12 of 437 convicts were sentenced to imprisonment, and proceedings against 96% of defendants under Article 212 were closed. Lengthy seizures can turn criminal procedure into economic coercion to compensate estimated damages and make "voluntary" contributions, while seizing a special permit with a ban on its use de facto suspends subsoil use rights outside the exhaustive grounds of Article 57 of the Code of Ukraine on Subsoil. Typical violations, tax risks and indicators of links between businesses are systematised. Protective measures and legislative changes are proposed: time limits on seizures, limiting permit seizure to a ban on alienation, and defining works allowed during permit suspension.

Keywords: subsoil use, investment attractiveness, pre-trial investigation, seizure of property, tax evasion, pressure on business.

Вступ. Інвестиційна привабливість мінерально-сировинної бази визначається не лише обсягом і якістю апробованих запасів, а й передбачуваністю правового середовища. Станом на серпень 2026 р. в Україні діяло 3 557 спеціальних дозволів на користування надрами; їх власниками були 2 317 українських компаній, 90 фізичних осіб і лише 2 іноземні юридичні особи, а сукупна виручка компаній — власників дозволів у 2025 р. становила 1,5 трлн грн (Мінфін, 2026). Попит на надра зберігається: у 2025 р. на аукціонах з продажу спеціальних дозволів продано 76 лотів на 1,82 млрд грн (Державна служба геології та надр України, 2026), а ділянки стратегічного та критичного значення виставляються на аукціони лише за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України (Постанова Кабінету Міністрів України № 993,

2020). Для галузі такого масштабу, особливо для інвесторів у родовища критичної сировини, важливим чинником інвестиційного рішення є кримінально-процесуальний ризик — імовірність блокування діяльності заходами забезпечення кримінального провадження ще до встановлення обставин правопорушення.

Мета, матеріали і методи. Мета дослідження — оцінити вплив процесуальної діяльності правоохоронних органів у кримінальних провадженнях за ст. ст. 191, 212, 239, 240, 240-1 Кримінального кодексу України (далі — КК України; Кримінальний кодекс України, 2001) на надрокористувачів та інвестиційний клімат галузі, а також сформулювати практичні й нормативні засоби мінімізації відповідних ризиків. Емпіричну базу становлять відомості Офісу Генерального прокурора (далі — ОГП) про кримінальні правопорушення за ст. ст. 240, 240-1 КК України та результати їх досудового розслідування у 2020 р. – серпні 2026 р., надані на запит авторів (Офіс Генерального прокурора, 2026); судова статистика Державної судової адміністрації України (далі — ДСА) за формами № 6 і № 7 за 2020–2025 рр.; звітність і матеріали Бюро економічної безпеки України (далі — БЕБ); практика Конституційного Суду України та Верховного Суду. Враховано також досвід авторів: 13 років служби в органах прокуратури (понад 90 позовів в інтересах держави, з них понад 30 — щодо спеціальних дозволів, апробації запасів і стягнення збитків від протиправного видобутку), понад 20 років — у поліції та БЕБ, а також адвокатську практику. Застосовано статистичний, формально-юридичний, порівняльний методи та узагальнення правозастосовної практики.

Результати. ***1. Статистика досудового розслідування.*** Відомості ОГП наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Кримінальні правопорушення за ст. ст. 240, 240-1 КК України та результати їх досудового розслідування у 2020 р. – серпні 2026 р. (складено авторами за: Офіс Генерального прокурора, 2026)

Період	Ст. 240 КК України					Ст. 240-1 КК України	
	зареєстровано	закрито	направлено до суду	направлено до суду, %	без процесуального результату, %*	зареєстровано	направлено до суду, %
2020	739	306	91	12,3	46,3	298	14,8
2021	839	222	88	10,5	63,1	229	24,5
2022	427	98	53	12,4	64,6	173	30,1
2023	543	163	60	11,0	58,9	238	26,5
2024	367	98	56	15,3	58,0	129	46,5
2025	373	59	53	14,2	70,0	142	54,2
2026 (січ.–серп.)	237	15	21	8,9	84,8	92	68,5
Разом	**3 525**	**961**	**422**	**12,0**	**60,8**	**1 301**	**31,9**

* (Зареєстровано − закрито − направлено до суду) / зареєстровано; показник індикативний; дані за 2026 р. неповні.

До суду направлено 422 провадження (12,0 % зареєстрованих правопорушень), усі — з обвинувальним актом, жодне — з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності. Частка правопорушень, провадження щодо яких закрито, скоротилася з 41,4 % у 2020 р. до 15,8 % у 2025 р., а частка правопорушень без процесуального результату зросла з 46,3 % до 70,0 %. Тенденція очевидна: провадження дедалі частіше тривають без процесуального рішення, а з ними — і арешти. Для порівняння, за ст. 240-1 КК України (бурштин) частка направлених до суду зросла з 14,8 % до 54,2 %: щодо очевидно нелегального видобутку механізм працює, а провадження за ст. 240 КК України, значна частина яких, за спостереженнями авторів, стосується власників спеціальних дозволів, залишаються відкритими. Провадження за ст. ст. 191, 212 КК України щодо надрокористувачів ОГП окремо не обліковує (Офіс Генерального прокурора, 2026).

Результати судового розгляду. За 2020–2025 рр. (табл. 2) за ст. 240 КК України зареєстровано 3 288 кримінальних правопорушень, а засуджено 437 осіб, з яких реально позбавлено волі лише 12 (2,7 %); найчастіше призначається штраф (55,8 %) або засуджених звільняють від відбування покарання з випробуванням (39,6 %). Серед засуджених 55,8 % не працювали й не навчалися, а приватних підприємців — лише 4,8 %: вироки рідко стосуються легального бізнесу, тоді як надрокористувачі відчувають тиск насамперед на стадії розслідування (Державна судова адміністрація України, 2021–2026).

Таблиця 2 – Розслідування і судовий розгляд за ст. ст. 240, 240-1, 212 КК України у 2020–2025 рр. (складено авторами за: Офіс Генерального прокурора, 2026; Державна судова адміністрація України, 2021–2026)

Показник	**Ст. 240**	**Ст. 240-1**	**Ст. 212**
Зареєстровано кримінальних правопорушень (ОГП)	3 288	1 209	н/д*
Направлено до суду правопорушень (ОГП)	401	352	н/д*
Осіб, щодо яких рішення суду набрали законної сили (ДСА)	556	370	522
з них: засуджено	437	360	13
провадження закрито	115	9	501
Засуджених, реально позбавлених волі	12 (2,7 %)	6 (1,7 %)	0

Примітка. ОГП обліковує кримінальні правопорушення, ДСА — осіб, тому співвідношення є орієнтовними. * Відомості ОГП щодо ст. 212 КК України не надано.

Ще показовіша ситуація зі ст. 212 КК України: засуджено лише 13 із 522 осіб (2,5 %), а щодо 501 (96 %) провадження закрито — переважно «з інших підстав», зокрема у зв'язку із закінченням строків давності та сплатою податків (ч. 4 ст. 212 КК України); у 2024 р. не засуджено нікого.

2. Механізм трансформації провадження в інструмент тиску. Практика дає змогу виокремити типову модель: 1) реєстрація провадження — нерідко на підставі аналітичного продукту, ще до податкової перевірки та узгодження податкового зобов'язання; 2) одночасні обшуки за місцем діяльності всіх пов'язаних суб'єктів, масові допити працівників, витребування документів у контрагентів із визначенням «строків виконання», які не мають процесуальної природи (Кулик & Бишевич, 2026); 3) арешт спеціального дозволу, гірничої техніки, видобутої продукції та рахунків; 4) повідомлення про «збитки», розмір яких у рази перевищує ринкову вартість сировини (так, у провадженні щодо видобування надрокористувачем понад 113 тис. м³ піску за межами наданої ділянки на Житомирщині збитки за висновком судової інженерно-екологічної експертизи оцінено у 2,5 млрд грн, тобто близько 22 тис. грн за 1 м³ (Офіс Генерального прокурора, 2025), тоді як мінімальна ціна піску для розрахунку рентної плати — кілька сотень гривень за 1 м³); 5) неформальна пропозиція «врегулювання» — відшкодування та «добровільний» внесок на потреби Збройних Сил України (далі — ЗСУ) як умова зняття арештів чи закриття провадження. Навіть методика Міндовкілля, за роз'ясненням Державної екологічної інспекції України (далі — Держекоінспекція), передбачає п'ятикратну вартість самовільно видобутої сировини (Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України № 366, 2022; Державна екологічна інспекція у Тернопільській області, 2024) — наведена оцінка перевищує і цей рівень. Офіційної статистики «добровільних» внесків немає, але фінансове врегулювання проваджень уже обговорюється відкрито: БЕБ винесло на громадське обговорення механізм досудового врегулювання — закриття проваджень за ст. ст. 212, 212-1 КК України за умови сплати податків, штрафних санкцій і 50 % суми встановлених збитків на рахунок для потреб ЗСУ (Бюро економічної безпеки України, 2026b). Проблему визнано й на державному рівні: рішенням Ради національної безпеки і оборони України передбачено перегляд кримінальних проваджень щодо бізнесу та прискорення розгляду законопроєкту № 12439 (Указ Президента України № 538/2025, 2025). Підтримка оборони — спільний обов'язок, проте внесок під тиском арешту є формою процесуального примусу без законодавчої основи. Тривалі арешти, що блокують діяльність, суперечать ч. 4 ст. 173 Кримінального процесуального кодексу України (далі — КПК України; Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012), яка вимагає застосовувати арешт майна так, щоб не зупинити і надмірно не обмежити правомірну підприємницьку діяльність особи. Арешт спеціального дозволу із забороною користування по суті зупиняє право користування надрами поза вичерпним переліком підстав ст. 57 Кодексу України про надра, тоді як навіть законне зупинення за цією статтею не перериває строку дії дозволу (Кодекс України про надра, 1994). Щодо ст. 212 КК України Верховний Суд виходить із того, що несплата податку сама по собі не є достатньою підставою для визнання особи винуватою, а податкове зобов'язання, оскаржене платником, не є узгодженим (Постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду у справі № 201/9734/21, 2024).

3. Ризик-профіль надрокористувача. Значну частину ризиків генерує сам бізнес. У площині ст. ст. 239, 240 КК України слідство найчастіше зосереджується на: видобуванні без

спеціального дозволу (переважно піску); видобуванні в період зупинення дії дозволу, яке надрокористувачі пояснюють обов'язком підтримувати кар'єр у безпечному стані (ст. 57 Кодексу України про надра зберігає на цей період обов'язок виконувати роботи із запобігання надзвичайній ситуації, не визначаючи їх змісту), тож межа між такими роботами і видобуванням стає предметом спору; видобуванні за межами ділянки надр, наданої спеціальним дозволом; засміченні чи забрудненні суміжних земельних ділянок відходами надрокористування; видобуванні прісних підземних вод для господарських потреб без спеціального дозволу. Кількість засуджених за ст. 239 КК України (забруднення або псування земель) зросла з 4 у 2020 р. до 43 у 2025 р., жодного не позбавлено волі (Державна судова адміністрація України, 2021–2026). Типовим наслідком є ланцюг: кримінальне провадження — нарахування збитків Держекоінспекцією або за висновком судової інженерно-екологічної експертизи — позов про їх стягнення — арешт техніки — зупинення дії спеціального дозволу з підстав ст. 57 Кодексу України про надра, що обертається багатомільйонними втратами.

У податковій площині найчастіше фігурують: а) реалізація продукції пов'язаним особам за заниженими цінами, зокрема облік товарної продукції як «гірничої маси» — ризик недоотримання рентної плати за такою схемою аналітики БЕБ оцінили понад 1,1 млрд грн (Economic Security Bureau of Ukraine, 2025); б) продаж сировини за готівку без відображення в обліку; в) дроблення бізнесу через фізичних осіб — підприємців (далі — ФОП) на спрощеній системі оподаткування; г) штучне збільшення витрат (ризикові контрагенти, списання пального); ґ) розбіжності між маркшейдерськими даними, даними дистанційного моніторингу та звітністю; д) обготівкування коштів через підконтрольних ФОП і «безтоварні» операції, що створюють видимість «ланцюга продажу» та штучно збільшують собівартість продукції. На заниження бази рентної плати держава відповіла регуляторно: з 01.01.2025 встановлено мінімальні ціни (щебінь — 6,5, пісок — 5 дол. США/т; Закон України № 4113-IX, 2024), і вже за три квартали 2025 р. задекларовані зобов'язання з рентної плати за цими позиціями зросли на 280 млн грн порівняно з 2024 р. (Бюро економічної безпеки України, 2026а). Пов'язаність суб'єктів встановлюється за сукупністю ознак: до ключових ознак «дроблення бізнесу» податкові органи відносять однакові IP-адреси для доступу до клієнт-банку та РРО, реєстрацію ФОП за однією адресою, спільні приміщення, бренд і працівників (Головне управління ДПС у Дніпропетровській області, 2026); у досудовому розслідуванні до них додаються спільні бухгалтери, склади, техніка, зберігання кваліфікованих електронних підписів в однієї особи, «єдиний центр» управління коштами та їх обготівкування. Такі ознаки виявляють аналітичні системи ще до перевірок (у 2025 р. БЕБ сформувало 1 529 аналітичних продуктів; Бюро економічної безпеки України, 2026а); збіг ознак не доводить фіктивності операцій, але стає підставою для обшуків.

4. Засоби захисту. На превентивному рівні ключовими є правовий і безпековий аудит бізнес-моделі з позиції сторони обвинувачення з її реструктуризацією; зовнішній адвокатський супровід для реагування на «увагу» правоохоронних і контролюючих органів; робота лише з повним пакетом дозвільних документів; зберігання оригіналів документів поза місцем діяльності та доступ до облікових даних через віддалені сервери. На процесуальному рівні — участь захисника з першої слідчої дії, оскарження арештів з посиланням на ч. 4 ст. 173 КПК України і принцип пропорційності, клопотання про скасування арешту (ст. 174 КПК України), вимога повернення майна після закриття провадження, оскільки арешт тоді припиняє дію (Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду у справі № 554/2506/22, 2024), апеляційне оскарження відмови слідчого судді в поверненні тимчасово вилученого майна, право на яке підтвердив Конституційний Суд України (Рішення Конституційного Суду України № 8-р(II)/2026, 2026), наполягання на наявності узгодженого податкового зобов'язання у провадженнях за ст. 212 КК України, використання механізму ч. 4 ст. 212 КК України (сплата податків і санкцій до повідомлення про підозру) замість неформальних «домовленостей».

Новизна дослідження полягає у введенні до наукового обігу відомостей ОГП за 2020–2026 рр. щодо ст. ст. 240, 240-1 КК України, їх зіставленні із судовою статистикою та в обґрунтуванні частки проваджень без процесуального результату як індикатора кримінально-процесуального ризику.

Висновки. 1. Лише 12 % кримінальних правопорушень за ст. 240 КК України завершилися направленням провадження до суду, частка правопорушень без процесуального результату зросла з 46 % до 70 %, а реально позбавлено волі лише 12 із 437 засуджених; за ст. 212 КК України засуджено 13 із 522 осіб. Це може свідчити про зміщення функції досудового розслідування від притягнення винних до відповідальності до тривалого обмеження господарської діяльності: основне обтяження для надрокористувача створює не вирок, а заходи забезпечення кримінального провадження.

2. Кримінально-процесуальний ризик не залежить від якості запасів і складно піддається оцінці, тому є самостійним чинником зниження інвестиційної привабливості мінерально-сировинної бази; досвід запровадження мінімальних цін для рентної плати свідчить, що системні порушення можливо усувати регуляторно, без масового процесуального примусу.

3. Доцільно: завершити розгляд законопроєкту № 12439 (Проєкт Закону України № 12439, 2025), передбачивши граничні строки арешту майна з обов'язковим періодичним судовим переглядом; обмежити арешт спеціального дозволу забороною його відчуження без зупинення права користування надрами; визначити законом або актом Кабінету Міністрів України перелік робіт, які надрокористувач може і зобов'язаний виконувати під час зупинення дії дозволу; уніфікувати визначення розміру шкоди за ст. 240 КК України з методикою Міндовкілля; допускати обшуки й арешти у провадженнях за ст. 212 КК України лише за наявності узгодженого податкового зобов'язання; запровадити окремий статистичний облік ОГП щодо проваджень стосовно надрокористувачів за ст. ст. 191, 212 КК України; замінити неформальні «внески» прозорим законодавчим механізмом врегулювання під судовим контролем.

Список використаних джерел:

1. Бюро економічної безпеки України. (2026a). *Звіт про діяльність Бюро економічної безпеки України за 2025 рік*. https://esbu.gov.ua/storage/app/sites/32/2026/plany-ta-zvity/esbu-2026-ua.pdf

2. Бюро економічної безпеки України. (2026b). *Проєкт змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та Закону України «Про Бюро економічної безпеки України»* [Винесено на громадське обговорення до 04.03.2026]. https://esbu.gov.ua/storage/app/sites/32/2026/gromadske-obgovorennya/kk-kpk-zu-beb-mediaciia-po-04032026.pdf

3. Головне управління ДПС у Дніпропетровській області. (2026, 9 березня). *Про ключові ознаки «дроблення бізнесу»*. https://dp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/988965.html

4. Державна екологічна інспекція у Тернопільській області. (2024, 12 січня). *Набрала чинності нова методика!* https://tern.dei.gov.ua/post/238

5. Державна служба геології та надр України. (2026). *Держгеонадра: підсумки за 2025 рік* [Звіт]. https://www.geo.gov.ua/wp-content/uploads/2026/02/zvit-holovy-za-2025-rik-converted.pdf

6. Державна судова адміністрація України. (2021–2026). *Звіт про осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності, та види кримінального покарання (форма № 6); Звіт про склад засуджених (форма № 7) за 2020–2025 роки* [Статистичні звіти]. https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/

7. Закон України № 4113-IX. (2024). *Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України*.

8. Кодекс України про надра. (1994). *Відомості Верховної Ради України*, (36), 340.

9. Кримінальний кодекс України. (2001). *Відомості Верховної Ради України*, (25–26), 131.

10. Кримінальний процесуальний кодекс України. (2012). *Відомості Верховної Ради України*, 2013, (9–13), 88.

11. Кулик, М. С., & Бишевич, Є. В. (2026). Процесуальна природа запиту за статтею 93 КПК України: проблеми встановлення строків. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*, (48). https://doi.org/10.66556/2663-0117.48.kulyk-m

12. Мінфін. (2026, 20 серпня). *Компанії зі спецдозволами на надра заробили 1,5 трлн грн у 2025 році — YouControl*. https://minfin.com.ua/ua/2026/08/20/180054734/

13. Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України № 366. (2022, 15 вересня). *Про затвердження Методики визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами*.

14. Офіс Генерального прокурора. (2025, 17 липня). *2,5 млрд гривень шкоди державі на незаконному видобуванні піску на Житомирщині – повідомлено про підозру керівнику приватної компанії*. https://gp.gov.ua/ua/posts/25-mlrd-griven-skodi-derzavi-na-nezakonnomu-vidobuvanni-pisku-na-zitomirshhini-povidomleno-pro-pidozru-kerivniku-privatnoyi-kompaniyi

15. Офіс Генерального прокурора. (2026). *Відомості про кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень (проваджень) за ст. ст. 240, 240-1 КК України та результати їх досудового розслідування упродовж січня–грудня 2020–2025 років, січня–серпня 2026 року* [Додаток до листа від 23.09.2026 № 30/3-1309ВИХ-26].

16. Постанова Кабінету Міністрів України № 993. (2020, 23 вересня). *Про затвердження Порядку проведення аукціону (електронних торгів) з продажу спеціального дозволу на користування надрами* (ред. від 12.03.2026).

17. Постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду у справі № 201/9734/21. (2024, 20 листопада).

18. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду у справі № 554/2506/22 (провадження № 51-4350кмо23). (2024, 15 квітня). https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1603766/

19. Проєкт Закону України № 12439. (2025, 24 січня). *Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення гарантій захисту суб'єктів господарювання під час здійснення кримінального провадження*.

20. Рішення Конституційного Суду України № 8-р(II)/2026. (2026, 21 липня). *У справі за конституційною скаргою Гудиренка Сергія Володимировича*. https://ccu.gov.ua/novyna/garantiyi-apelyaciynogo-oskarzhennya-dlya-zahystu-maynovyh-prav-na-stadiyi-dosudovogo

21. Указ Президента України № 538/2025. (2025, 21 липня). *Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21 липня 2025 року «Про запровадження правових і організаційних заходів щодо мораторію на безпідставні перевірки та втручання державних органів у діяльність бізнесу й стимулювання економічного зростання в Україні»*.

22. Economic Security Bureau of Ukraine. (2025, March 20). *Payment of rent payments for subsoil use: ESBU analysts identify risks worth UAH 1.1 billion*. https://esbu.gov.ua/en/news/payment-of-rent-payments-for-subsoil-use-esbu-analysts-identify-risks-worth-uah-11-billion

References:

Code of Ukraine on Subsoil. (1994). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, (36), 340. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80 [in Ukrainian].

Criminal Code of Ukraine. (2001). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, (25–26), 131. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14 [in Ukrainian].

Criminal Procedure Code of Ukraine. (2012). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2013, (9–13), 88. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17 [in Ukrainian].

Decision of the Constitutional Court of Ukraine No. 8-r(II)/2026. (2026, July 21). *In the case on the constitutional complaint of Serhii Volodymyrovych Hudyrenko*. https://ccu.gov.ua/novyna/garantiyi-apelyaciynogo-oskarzhennya-dlya-zahystu-maynovyh-prav-na-stadiyi-dosudovogo [in Ukrainian].

Decree of the President of Ukraine No. 538/2025. (2025, July 21). *On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of 21 July 2025 "On introducing legal and organisational measures for a moratorium on groundless inspections and interference of state bodies in business activities and stimulating economic growth in Ukraine"*. https://www.president.gov.ua/documents/5382025-55877 [in Ukrainian].

Draft Law of Ukraine No. 12439. (2025, January 24). *On amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine to improve guarantees of protection of business entities during criminal proceedings*. https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/55696 [in Ukrainian].

Economic Security Bureau of Ukraine. (2025, March 20). *Payment of rent payments for*

subsoil use: ESBU analysts identify risks worth UAH 1.1 billion. https://esbu.gov.ua/en/news/payment-of-rent-payments-for-subsoil-use-esbu-analysts-identify-risks-worth-uah-11-billion

Economic Security Bureau of Ukraine. (2026a). *Report on the activities of the Economic Security Bureau of Ukraine for 2025*. https://esbu.gov.ua/storage/app/sites/32/2026/plany-ta-zvity/esbu-2026-ua.pdf [in Ukrainian].

Economic Security Bureau of Ukraine. (2026b). *Draft amendments to the Criminal Code, the Criminal Procedure Code of Ukraine and the Law of Ukraine "On the Economic Security Bureau of Ukraine"* [Submitted for public consultation until 04.03.2026]. https://esbu.gov.ua/storage/app/sites/32/2026/gromadske-obgovorennya/kk-kpk-zu-beb-mediaciia-po-04032026.pdf [in Ukrainian].

Kulyk, M. S., & Byshevych, Ye. V. (2026). Procedural nature of the request under Article 93 of the Criminal Procedure Code of Ukraine: Problems of setting time limits. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava*, (48). https://doi.org/10.66556/2663-0117.48.kulyk-m [in Ukrainian].

Law of Ukraine No. 4113-IX. (2024). *On amendments to the Tax Code of Ukraine and other laws of Ukraine*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4113-20 [in Ukrainian].

Main Department of the State Tax Service in Dnipropetrovsk Region. (2026, March 9). *On the key signs of "business splitting"*. https://dp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/988965.html [in Ukrainian].

Minfin. (2026, August 20). *Companies with special subsoil use permits earned UAH 1.5 trillion in 2025 — YouControl*. https://minfin.com.ua/ua/2026/08/20/180054734/ [in Ukrainian].

Office of the Prosecutor General. (2025, July 17). *UAH 2.5 billion of damage to the state from illegal sand extraction in Zhytomyr region: Head of a private company notified of suspicion*. https://gp.gov.ua/ua/posts/25-mlrd-griven-skodi-derzavi-na-nezakonnomu-vidobuvanni-pisku-na-zitomirshhini-povidomleno-pro-pidozru-kerivniku-privatnoyi-kompaniyi [in Ukrainian].

Office of the Prosecutor General. (2026). *Information on the number of registered criminal offences (proceedings) under Articles 240 and 240-1 of the Criminal Code of Ukraine and the results of their pre-trial investigation in January–December 2020–2025 and January–August 2026* [Annex to letter No. 30/3-1309VYKh-26 of 23.09.2026] [in Ukrainian].

Order of the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine No. 366. (2022, September 15). *On approval of the Methodology for determining the amount of compensation for damage caused to the state as a result of unauthorised subsoil use*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1337-22 [in Ukrainian].

Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 993. (2020, September 23). *On approval of the Procedure for holding an auction (electronic trading) for the sale of a special permit for subsoil use* (as amended on 12.03.2026). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993-2020-%D0%BF [in Ukrainian].

Resolution of the Criminal Cassation Court of the Supreme Court in case No. 201/9734/21. (2024, November 20). *Unified State Register of Court Decisions*. https://reyestr.court.gov.ua [in Ukrainian].

Resolution of the Joint Chamber of the Criminal Cassation Court of the Supreme Court in case No. 554/2506/22 (proceedings No. 51-4350kmo23). (2024, April 15). https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1603766/ [in Ukrainian].

State Environmental Inspectorate in Ternopil Region. (2024, January 12). *New methodology has entered into force!* https://tern.dei.gov.ua/post/238 [in Ukrainian].

State Judicial Administration of Ukraine. (2021–2026). *Report on persons brought to criminal liability and types of criminal punishment (Form No. 6); Report on the composition of convicted persons (Form No. 7) for 2020–2025* [Statistical reports]. https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/ [in Ukrainian].

State Service of Geology and Subsoil of Ukraine. (2026). *Derzhheonadra: Results of 2025* [Report]. https://www.geo.gov.ua/wp-content/uploads/2026/02/zvit-holovy-za-2025-rik-converted.pdf [in Ukrainian].